

Bárczi Zsófia

egyetemi docens, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem,
Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet

Néhány szó a tudományos tudásátadás helyzetéről a szlovákiai magyar irodalomoktatásban

Szlovákia oktatásügyét két démon tartja megszállva: az egyik a versenyszellem démona, a másik a felületességé. Számos értelmes kezdeményezés bukik meg a mindent azonnal akaráson és az azzal kart karba öltve járó felületességen, átgondolatlanságon és elnagyolt kivitelezésen. A kurrikurális reformot megalapozó új közoktatási törvényt a Szlovák Nemzeti Tanács 2008. május 22-én fogadta el¹, ennek alapján 2010-ben látott napvilágot az általános iskolai irodalomoktatásra érvényes új Állami Művelődési Program (továbbiakban: ÁMP)², egy évvel később pedig a gimnáziumokra kidolgozott dokumentum. A törvény elfogadásától az ÁMP érvénybe léptéig eltelt két (három) év jóval rövidebb idő annál, hogysen a hosszú évtizedeken keresztül ugyanazokra a pedagógiai hagyományokra támaszkodó irodalomoktatás szemléletét gyökeresen át lehetett volna formálni, s a szemléletbeli módosítást követve valódi, mélyreható tartalmi módosításokat végrehajtani, a kitűzött oktatási célok szellemében.³

Carl Sagan (2010, 323. o.), a népszerű amerikai tudós tulajdonképpen az oktatásügy legmélyebb dilemmáját fogalmazta meg az idő, az oktatás és az oktatás tartalma összefüggésében: „Amikor a képzés végtelennek tűnő időn keresztül változatlan, a hagyományok eredeti formájukban szállnak át egyik nemzedékről a másikra. De ha az, amit meg kell tanulni, állandó átalakulásban van esetleg már egy generáción belül is, sokkal nehezebb eldönteni, mit kell megtanítani és megtanulni.” A gyors átalakulás a szlovákiai közoktatásban is részint elbizonytalanodáshoz, részint túlzott óvatossághoz vezetett, ami például a magyar nyelv és irodalom tantárgy tartalmának az irodalomtudomány jelenlegi állása felől történő újragondolása elől való elzárkózásban is megnyilvánul. Úgy tűnik, a szlovákiai magyar irodalomoktatás kapcsán tudatosult ezidáig a legkevésbé az, hogy az oktatás, ha nem tudományosan megalapozott ismeretek közvetítésére irányul, értelmetlen. Sőt, káros, mert a gyerekkorban elsajátított téves ismeretek korigálása a későbbiekben rendkívül nehéz, különösen, ha a téves vagy elavult ismeretek rendszerre állnak össze.

Szlovákiában a közoktatást az Állami Pedagógiai Intézetben kidolgozott Állami Művelődési Program (ÁMP) irányítja, amely lényegében a kerettantervnek megfelelő dokumentumtípusnak tekinthető. Eredményességét a nemzetközi felmérések mellett egy országos tesztelés méri: a Monitor (az általános iskolák 9., a középiskolák 4. évfolyamában). A tesztelés az ÁMP-ben megfogalmazott kimeneteket kéri számon. Az ÁMP-vel való összhang az alapfeltétele annak is, hogy egy új tankönyv bekerülhessen a

közoktatásba. A tankönyv értékelésében az, hogy a tankönyv szakmailag korrekt ismereteket közvetít-e, csupán egy a tankönyv minőségét felmérő kérdések közül, s nem esik nagyobb súllyal latba, mint például a könyv grafikai kivitelezése.

A fentieket figyelembe véve egyértelműnek tűnik, hogy az irodalomoktatás tárgy tudományos megalapozása az ÁMP-vel kezdődik, illetve ott kellene kezdődnie.

A szlovákiai magyar irodalomoktatás kapcsán azonban három olyan probléma is felmerül, amely a tudományos tudásátadással való összhangot károsan befolyásolja, s amely az ÁMP jellegét is meghatározza:

- Az Állami Pedagógiai Intézet által megfogalmazott elvárás szerint a szlovákiai magyar irodalomoktatás s az azt meghatározó ÁMP a szlovák irodalomoktatás modelljével analóg módon épül fel.
- Az ÁMP követelményi részében megfogalmazott céloknak formális jellege van (vagyis a szövegközpontúság deklaráltan megjelenik a célokban, a dokumentum tartalmi részében azonban nyomát sem találni).
- A tudománykövetítéshez szükséges differenciált nyelvhasználat szinte teljes egészében hiányzik az irodalomoktatásból, s ez az ÁMP-ben is tükröződik.

A közép- és alapfokú oktatásba átforgatható ismeretek transzferálhatóságának egyik feltétele egy kellően differenciált nyelv meglétének a kérdése, egy olyan nyelv, amely lehetővé teszi a dolgok pontos megnevezését. A tudományos ismeretek átadását a szlovákiai magyar irodalomoktatás vonatkozásában rendkívüli mértékben megnehezíti, hogy nemcsak az alap- és a középszintű képzésbe bekapcsolt diákok által használt nyelv differenciáltsága gyenge, hanem az oktatóké és a tankönyveké is, ami részben az Állami Művelődési Program tárgy tudományos megalapozatlanságának s az ebből fakadó szaknyelv- és fogalomellenességének a következménye. A felső tagozatra vonatkozó (ISCED2) ÁMP három nagy területen határozza meg az irodalomoktatásban elsajátítandó ismereteket: a tartalom, a fogalmak és a tantárgyi kimenet (elsajátított készségek) szintjén, míg a középiskolákra vonatkozó ÁMP már csak a tartalom és a kimenet szintjét különbözteti meg. A kimenet lényegében az irodalomoktatás egyes területeinek a konkrét célmeghatározása lenne ('learning outcomes'), amelynek az első két terület alá van rendelve. Az ÁMP szerint az irodalomoktatás tárgy tudományos megalapozása a tartalom és a fogalmak szintjén valósulhatna meg. Az érvényben lévő ÁMP azonban az oktatás tartalmát és az erre vonatkozó fogalmakat egymástól független rendszerként kezeli. Jó példa erre Petőfi Sándor életműve. Petőfi életműve megjelenik mind az általános iskolai oktatás felső tagozatán, mind a középiskolai irodalomoktatásra vonatkozó ÁMP tartalmi részében, a hozzá kapcsolódó fogalmak azonban általánosak (tájköltészet, szerelmi költészet, forradalmi költészet), még a középiskolai képzésben sem segítik egy olyan beszédmód kialakítását, amely összhangot teremtené Petőfi életművének oktatása és a Petőfi életművére vonatkozó tudományos ismeretek között. Az ilyen és hasonló megoldásokkal az ÁMP – miközben pusztá létével a normativitás érvényesülését biztosítja – arról a lehetőségről mond le, hogy kijelölje a tudományos ismereteknek azt a körét, amelynek az oktatásban is meg kellene jelennie ahhoz, hogy egy irodalmi műről a tartalomfelforrásról és az egyéni benyomások megfogalmazásán túl is lehessen beszélni (pl. váteszköltészet, nézőpont, elbeszélő stb.). Súlyos problémát jelent az is, hogy a dokumentumban egyrészt elavult fogalmak jelennek meg, másrészt reflektálatlanul vegyíti különböző irodalomtudományi rendszerek fogalomtárát, harmadrészt a szlovák irodalom jelenségeire vonatkozó fogalmakat kíván meghonosítani a magyar irodalomoktatásban.

Bár erre vonatkozóan nincsenek (tudomásom szerint) felmérések, megkockázatom, hogy a kisebbségi oktatásban az elvont tartalmak kifejezésére alkalmas differenciált nyelvhasználattal szemben ható, a nyelvi egyszerűsítésre való törekvés (a tantervben, a tankönyvekben) gátolja az elvont ismeretek elsajátítását, amely nélkül azonban nehezen

képzeltet el az oktatás bármilyen eredményes formája. A kisebbségi iskolákban használt nyelv, amelynek a szakmai regisztere nem kellően kidolgozott, beszűkíti a tudás átadásának lehetőségét. Valószínűleg ez az egyik oka annak is, hogy makacsul tovább él az életrajzközpontú oktatás tradíciója.

Az életrajzközpontú oktatás központi helyzetét erősíti az is, hogy a szlovákiai magyar irodalomoktatás a hagyományközvetítésen alapul, annak ellenére, hogy az ÁMP célkitűzései között megjelenik a kompetencia-alapú oktatás is, melynek célja nem a kultúráközvetítés, hanem „annak az eszköznek a kiművelése és birtoklása, amelyik révén az összes többi tárgy tanulása megvalósítható” (Sipos, 2006, 23. o.). Tájainkon azonban a pedagógiai gyakorlat nem tud vagy nem kíván a kultúráközvetítés hagyományaitól elszakadni, viszont olyan stratégiát sem volt képes megalkotni, amely egy rendszerben kapcsolná össze a két irodalomtanítási modellt. Bár az Állami Művelődési Programban (2010) egyidejűleg mindkét rendszer bizonyos elemei megtalálhatóak, ez a dokumentum nem alkalmas arra, hogy a kétféle elgondolás közös rendszerben való működtetésének módozatait felvázolja, így az oktatási reformba fektetett energiák és minden igyekezet ellenére olyan tankönyvek megírásához sem nyújt segítséget, amelyek mindkét elvárásnak meg tudnának felelni. Sőt, az általános iskola felső tagozata számára készült irodalomtankönyvek inkább azt sugallják, hogy nem lehetséges egy egységes oktatási elgondolás megvalósítása az együttesen megjelenő, ám paradigmaticusan különböző kétféle elvárás mentén, mivel azok a gyakorlati megvalósítás igyekezetében kioltják egymást. Az ÁMP-nek az irodalomoktatáshoz elengedhetetlen fogalmak kijelölésében tanúsított következetlensége a megjelenő irodalomtankönyvekben is visszatükröződik.

Mivel a tankönyvek jóváhagyásának sarkalatos pontja, hogy a tankönyv megfeleljen az ÁMP-ben lefektetett elvárásrendnek, ezért a tankönyvíróknak minimális mozgásterük van a dokumentum által felállított norma korrekciójában. Ez fokozottan érvényes a forgalomban levő tankönyvek felépítésére és tartalmára. Mivel a Szlovák Oktatási Minisztérium 2012-ben keletkezett rendelete alapján minden tankönyv terjedelme meghatározott (nem lehet több 140 oldalnál), így az Állami Művelődési Program tulajdonképpen eleve meghatározza a tankönyv szerkezetét és azt a tartalmat is, amit a tankönyv közvetít. De mi történik, ha a tankönyv szerzője korrigálni szeretné a tantervben lefektetett tartalmat, annak elavultsága, esetleg pontatlansága miatt? – Nos, ezt megteheti, amennyiben a 140 oldalnyi terjedelem engedi, hogy a kötelezően megjelenítendő tartalom túl további ismereteket is becsempésszen a tankönyvbe. Az irodalomtudomány fogalomkészletével ugyanez a helyzet.

Ráadásul az ÁMP-ben a szerves egységnek tekintett magyar nyelv és irodalom tantárgy oktatási céljainak meghatározásában a nyelvre és az irodalomra vonatkozó célkitűzések mégsem olyan koherensen tartoznak össze, ahogy azt a dokumentum sugallja, s a céloknak egy jól elkülöníthető része az irodalom, egy másik, határozottan körvonalazódó csoportja pedig az anyanyelvoktatásban bíró valós szereppel. Vagyis az anyanyelv- és irodalomoktatásból az irodalomoktatás céljainak tényleges átgondolása az anyanyelvoktatás vonatkozásában elmaradt, s pusztán a célok modernizációja s a tananyag ennek függvényében megvalósuló átstrukturálása ment végbe.

Ha áttekintjük a 2010-től érvényes ÁMP irodalomoktatásra vonatkozó tartalmi ajánlását, azzal szembesülünk, hogy az előző, 1997-es tantervhez viszonyítva nem történtek lényegi változások sem az általános iskola felső tagozatán, sem a középiskolai oktatásban, a tananyag csökkentésén kívül.

A jelenleg is érvényes ÁMP (mind az általános iskolai, mind a középiskolai oktatásban)

- egy adott tantárgy általános céljait,
- a tanuló személyiségfejlesztésében szerepet játszó kulcskompetenciákat,
- a tantárgy tananyagtartalmát,
- a tantárgy időkeretét határozza meg.

A négy alapvető területből három időről időre módosul, a tananyagtartalom azonban érintetlen maradt 1997 óta. Az ÁMP a magyar nyelv és irodalom tantárgy általános és specifikus funkciói, valamint a tantárgyi célok meghatározásával vezeti be a tananyag-tartalmakat. Mivel a magyar tanítási nyelvű alap- és középiskolák esetében a tantárgy általános funkciói egyeznek a szlovák nyelv és irodalom általános funkcióival a szlovák tanítási nyelvű alap- és középiskolákon, ezért azokra az ÁMP-ben csak utalás található. A tantárgy specifikus funkciói közt viszont már 2010-ben megjelent egy olyan elem, amely következetesen végiggondolva a szlovákiai magyar irodalomoktatást legalább részben korszerűsíteni tudná. A magyar nyelv és irodalom oktatásának specifikus funkcióit ugyanis a magyar nyelv szlovákiai helyzetéből és az itt betöltött szerepéből vezeti le az ÁMP. A magyar nyelv és irodalom oktatásában érvényesülő specifikus vonásokat egyrészt azzal indokolja, hogy a magyar Szlovákiában kisebbségi nyelv, a magyar közösség elsődleges kommunikációs eszköze, másrészt azzal, hogy a nemzeti identitás és kultúra lényegi szimbóluma.⁴ Az irodalomtanítás identitásképző szerepe és kultúrákövetítő jellege így már az ÁMP-ben rögzítésre kerül. A tantárgy célját azonban már a nyelvi kompetenciafejlesztésben határozza meg az ÁMP, három tényre alapozva. Ez a három kiindulási pont a következő:

- a magyar nyelv mint az oktatás nyelve valamennyi tantárgyi tartalom elsajátításának képességét meghatározza,
- a magyar nyelv és irodalom tantárgy lehetővé teszi más nyelvi – többek között az államnyelvi – kompetenciák fejlesztését,
- a Szlovákiában beszélt magyar nyelv a magyar egyik nyelvi változata.

A fentiekből kiindulva az ÁMP a tantárgy céljának bővebb megfogalmazásában a kulcs-kompetenciák fejlesztését különböző további céloknak rendeli alá, amelyek közül az első kettő az anyanyelven való tanulásnak és az anyanyelvnek a nemzeti történelemben és kultúrában, a nemzeti összetartozás-tudat kialakításában, valamint az egyéni kultúráltság kialakításában betöltött szerepének tudatosítására vonatkozik. A további hat pont a kommunikációs, szociális, polgári kompetenciák fejlesztésére vonatkozik, a hetedik pedig speciálisan az irodalmi mű művészetként való befogadására, vagyis az érzelmi és esztétikai kompetencia fejlesztésére.

Az ÁMP tehát deklarátívan megpróbált kialakítani egy olyan rendszert, amelyben a kultúrákövetítés koncepciója, az ún. cambridge-i modell (*Sipos*, 2006, 23. o.) és a nyelvi kompetenciafejlesztésen alapuló koncepció, az ún. londoni iskola (*Sipos*, 2006, 23. o.) célkitűzései egyszerre érvényesülnek. Elképzelhető azonban – visszakanyarodva a pár bekezdéssel korábban felvetett gondolathoz –, hogy lényegében mégsem a két koncepció együttes érvényesítésére tesz kísérletet az ÁMP (ami véleményem szerint rendkívül szerencsés megoldás lenne), hanem pusztán egymás mellett sorakoztatja fel azok célkitűzéseit. Az ÁMP-nek sem a tartalmi része, sem a kimenetei nem támasztják alá a két koncepció együttes megvalósíthatóságának vízióját, ehelyett a kronologikusan elrendezett, irodalomtörténeti jellegű, tradicionális hagyománykövetítő irodalomoktatás elveit követi. A nemzeti identitás erősítésének, a történelemre és kultúrára vonatkozó közös tudás kialakításának tere a fentiek szellemében elsősorban az irodalomoktatás, a nyelvi kompetenciák fejlesztése pedig értelemszerűen, bár egyáltalán nem szükségszerűen, inkább az anyanyelvoktatásban tölt be elsődleges szerepet. Az irodalmi mű mint műalkotás pedig tökéletesen elveszik ebben a rendszerben.

A továbbiakban néhány olyan szempont megfogalmazására vállalkozom, amelyek a szlovákiai magyar irodalomoktatás tananyagrendezésének és -követítésének átgondolására irányulnak egyetlen kérdés, a közösségi (nemzeti) identitás (tankönyveinkben hangsúlyosan megjelenő) problémája felől, s egyben arra a kérdésre próbálok válaszolni, hogyan lehet az irodalomtudomány eredményeit hasznosítani a közoktatásban.

A legkirívóbban a 20. századi, s ezen belül a szlovákiai magyar irodalomra vonatkozó tartalmi javaslatokban érhető tetten az ÁMP-nek az a tendenciája, hogy nem a jelen érvényes irodalomtudományi ismereteiből indul ki, hanem egy meglevő és áthagyományozandónak ítélt oktatási gyakorlatból. A tantervi reform megvalósításának ez a szemlélet

---

A szlovákiai magyar irodalom tárgyalásának jellege azért is rendkívül érzékeny pontja az irodalomoktatásnak, mivel azok a kanonikus szövegek, amelyek a szlovákiai irodalomoktatásban megjelennek, nagyrészt éppen az identitás kérdéseire keresnek szépirodalmi választ.

Olyan szövegekről van szó, amelyek markáns, a teljes közösséget mindennapjaiban is érintő témafelvetésükkel az irodalom nyelvi létmódjáról való megfeledezésre, s az értelmezésben az etikai-szociális kompetenciák kizárólagos érvényesítésére csábítanak. Holott éppen ezen szövegek kapcsán mutatható fel látványosan, hogy az identitás is nyelvi konstrukció.

A tananyag kapcsán szintén lényeges szempont, hogy a szépirodalmi szövegek egy részébe beleíródo regionális jelleg miatt az irodalomoktatást sokszor ballasztként terhelő társadalmi, történelmi ismeretek éppen itt használhatóak fel a megértést ténylegesen elősegítő háttéranyagként.

---

a legfőbb kerékkötője, hiszen az irodalomtudomány az adott kor megértési problémáira keresi a hatékony választ, eredményeinek figyelmen kívül hagyása az irodalomoktatás kiüresedéséhez, öncélúvá válásához, idejtmúlt olvasási stratégiák és értelmezések átörökítéséhez vezet.

A szlovákiai magyar irodalom tárgyalásának jellege azért is rendkívül érzékeny pontja az irodalomoktatásnak, mivel azok a kanonikus szövegek, amelyek a szlovákiai irodalomoktatásban megjelennek, nagyrészt éppen az identitás kérdéseire keresnek szépirodalmi választ. Olyan szövegekről van szó, amelyek markáns, a teljes közösséget mindennapjaiban is érintő témafelvetésükkel az irodalom nyelvi létmódjáról való megfeledezésre, s az értelmezésben az etikai-szociális kompetenciák kizárólagos érvényesítésére csábítanak. Holott éppen ezen szövegek kapcsán mutatható fel látványosan, hogy az identitás is nyelvi konstrukció. A tananyag kapcsán szintén lényeges szempont, hogy a szépirodalmi szövegek egy részébe beleíródo regionális jelleg miatt az irodalomoktatást sokszor ballasztként terhelő társadalmi, történelmi ismeretek éppen itt használhatóak fel a megértést ténylegesen elősegítő háttéranyagként.

A hetedik, nyolcadik és kilencedik osztályok számára írt tankönyvek, épp úgy, mint a középiskolák számára írt tankönyvek, kronologikusan tárgyalják az irodalmat³, viszont – ahogy azt az ÁMP sugallja – eltekintenek az adott korszakra vonatkozó fogalmak bevezetésétől, ellehetetlenítve így a műalkotásról való beszédet. Ez a megoldás az irodalom történelmi létmódjára irányítja rá a figyelmet, eleve az irodalomtörténetet előtérbe helyező oktatásnak kedvez, bár az irodalmi művek nyelvi létmódját sem szükségszerűen kendőzi el, hiszen egy kronologikusan felépített struktúrán belül is van mód az irodalmi szövegek nyelvi megalko-

tottságáról beszélni. Amihez azonban bírni kell az ehhez szükséges nyelvet. Az, hogy a szaknyelv életkori sajátágoknak megfelelő elsajátítása nem történik meg az irodalomoktatásban, ugyanolyan eredményhez vezet, mint ha fizikai jelenségekről szeretnénk

beszélni a megfelelő, szimbolikusan működő fizikai szakkifejezések nélkül – erről pedig tudjuk, hogy lehetetlen.

Tankönyveink hagyománykövetítő szemléletének megfelelően az irodalmi szövegek mindig korrajzba és kultúrtörténetbe ágyazva jelennek meg. Ezek a magyarázatok a szép-irodalmi szövegek megértéséhez szolgálhatnak adatokkal, amennyiben a tankönyvszerzők megteremtik az így közvetített ismeretek tényleges felhasználhatóságának feltételeit. Erre elsősorban a szövegek feldolgozását célzó kérdésekben és feladatokban, valamint a szépirodalmi szövegeket követő értelmezésekben nyílik mód.

A nemzeti identitás tankönyvi közvetítettsége szempontjából a másik kimagaslóan fontos korszak a 19. század. A hetedikes tananyag a honfoglalás korától Arany Jánosig tekinti át a magyar irodalmat, s ehhez járulnak a világirodalmi kitekintést nyújtó fejezetek. Vagyis olyan korszakokra és művekre összpontosít, különösen a 19. század kapcsán, amelyeknek a történeti nemzeti identitás kialakításában oroszán rész jutott, egyrészt a közös irodalmi nyelv, másrészt egy egységes és modern, kultúraalapú nemzettudat létrehozásával. Az ÁMP-ben kitűzött tantárgyi célok vonatkozásában joggal merül fel az a kérdés, hogy kísérletet tesz-e az adott tankönyv a nemzettudat konstruált és történeti jellegének tudatosítására, képes-e rámutatni a folyamat nyelvi jellegére, s konkrétan azokra a szövegformáló eljárásokra, amelyek a nemzettudat nyelvi kódolásában érdekeltek. Magyarán, össze tudja-e kapcsolni az irodalom nyelvi létmódját és történeti jellegét, képes-e olyan olvasási stratégiát felkínálni, amelyben a jelen perspektívájából is értelmezhetővé válnak a tankönyvben szereplő szövegek s a szövegek közti összefüggések.

Az ÁMP s az ÁMP-n alapuló tankönyvek valószínűleg akkor tennék eleget az ÁMP-ben kitűzött céloknak, s tudnák sikeresen, a régió jellegzetességeit is figyelembe véve összekapcsolni a hagyománykövetítő és a kompetenciaalapú oktatási modellel a nemzeti és regionális identitás fejlesztésével, ha annak átgondolását is szükségessé tennék, hogy hogyan tekint a nemzeti és regionális örökségre a szlovákiai magyarság; melyek az áthagyományozott kultúrának azok a pontjai, amelyek kapcsán az anyaországitól részben különböző perspektívájából kifolyólag eltérő értelmezéseket tud létrehozni, hol és milyen módon mutatkoznak meg a nyelvhasználat különbségei, s a nemzeti identitást formáló történelemtudat hogyan épül be nemcsak a térséghez kapcsolódó szépirodalmi szövegek egy részébe, hanem az irodalmi szövegekre vonatkozó értelmezési stratégiákba is. Ez a folyamat azonban elképzelhetetlen az ÁMP tartalmának és fogalomkészletének radikális átgondolása és az irodalomtudomány érvényes ismereteinek figyelembe vétele nélkül.

Irodalomjegyzék

Állami Művelődési Program (2010) = *Štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra (Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia)*. (2010) Príloha ISCED 2. Posúdila a schválila ÚPK pre maďarský jazyk a literatúru. Bratislava. http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/2stzs/isced2/vzdelavacie_oblasti/madarsky_jazyk_literatura_isced2.pdf

Állami Művelődési Program (2011) = *Štátny vzdelávací program. Maďarský jazyk a literatúra (Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia)*. (2011) Príloha ISCED 3A. Posúdila a schválila ÚPK pre maďarský jazyk a literatúru. Bratislava. <http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/gymnazia/>

vzdelavacie_oblasti/madarsky_jazyk_literatura_isced3a_titul.pdf

Ádám Borbála (2009): *Irodalom a magyar tanítási nyelvű alapiskola 5. osztálya számára*. Terra, Bratislava.

Bolgár Katalin és Bukor Erzsébet (2010): *Irodalom a magyar tanítási nyelvű alapiskola 6. osztálya számára*. Terra, Bratislava.

Ádám Borbála (2010): *Irodalom a magyar tanítási nyelvű alapiskola 7. osztálya számára*. Terra, Bratislava.

Ádám Borbála (2011): *Magyar irodalom az alapiskola 8. osztálya számára*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo.

Bárcki Zsófia és N. Tóth Anikó (2012): *Magyar irodalom az alapiskola 9. osztálya számára*. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava.

Sagan, C. (2010): *Korok és démonok*. Typotex Kiadó, Budapest.

Sipos Lajos (2006): *Iskolaszervezet, irodalomfogalom, irodalomtanítás Magyarországon*. In: Sipos Lajos és Fűzfa Balázs (szerk.): *Irodalomtanítás a harmadik évezredben*. Krónika Nova Kiadó, Budapest.

Jegyzetek

¹ Zákon č. 245 Z. z. o výchove a vzdelávaní – školský zákon – a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

² Az itt következő tanulmány a 2014. november 10-én a *Tudományos tudásátadás az oktatásban* című konferencia keretében elhangzott előadás írott változata, megállapításai az Állami Művelődési Programnak arra az alapváltozatára vonatkoznak, amely a dolgozat megírása idején volt érvényes.

³ A 2013-tól zajló tantervrevízió nyomán 2014-ben kellett volna napvilágot látnia az ÁMP átdolgozott változatának.

⁴ Štátny vzdelávací program, 2.

⁵ Az 5., 7. és 8. osztály számára írt tankönyvek szerzője Ádám Borbála, az 5. osztály számára írt tankönyvet egy szerzőpáros, Bolgár Katalin és Bukor Erzsébet írták. A tankönyvek a TERRA Kiadó gondozásában láttak napvilágot 2009 és 2011 között. A 9. osztály számára a minisztérium által jóváhagyott tankönyvet szerzőpáros írta, N. Tóth Anikó és jómagam. A könyv 2012-ben látott napvilágot a Slovenské pedagogické nakladateľstvo gondozásában. Alternatív tankönyvként ugyanebben az évben megjelent Ádám Borbála könyve is, a TERRA Kiadó gondozásában.